

27.8.2015

Tietotekniikka- ja viestintäjohtaja

**Valtiovarainministeriön lausuntopyyntö: Kansallisen palveluväylän
viitearkkitehtuurin päivitys**

HEL 2015-008160 T 00 01 06

Helsingin kaupunginhallituksen johtosäännön 14 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan kaupunginjohtajan ja apulaiskaupunginjohtajan tehtävänä on kunkin toimialallaan antaa kaupunginhallitukselta pyydettyjä lausuntoja, jollei asiaa sen periaatteellisen tai taloudellisen merkityksen johdosta ole saatettava kaupunginhallituksen käsiteltäväksi. Johtosäännön 9 §:n 3 momentin mukaan kaupunginjohtajan tulee huolehtia asioista, jotka sivuavat usean johtajan toimialoja.

Ottaen huomioon asian luonteen (viitearkkitehtuurin muutos), ei asialla ole sellaista periaatteellista tai taloudellista merkitystä, jonka vuoksi se olisi saatettava kaupunginhallituksen käsiteltäväksi. Kaupungin ja muun julkisen hallinnon välisen tietoteknisen yhteentoimivuuden kehittäminen kuuluu kaupunginkanslian tietotekniikka- ja viestintäosaston toimialaan. Näin ollen tietotekniikka- ja viestintäjohtaja on toimivaltainen antamaan Helsingin kaupungin lausunnon.

Helsingin kaupungin tietotekniikka- ja viestintäosaston vastaus lausuntopyyntöön on kirjoitettu lausuntopyyntöpalvelun lomakepohjalle ja kyseinen lausunto on liitteenä.

Lisätiedot

Arto Issakainen, projektipäällikkö, puhelin: 310 25702
arto.issakainen(a)hel.fi

Jaakko Salavuo
tietotekniikka- ja viestintäjohtaja

Liitteet

1

Palveluväylän viitearkkitehtuurin päivitys

Laatija:

Vastauksen määräpäivä: 28.08.2015

Palveluväylän viitearkkitehtuurin päivitys

Sisältö

Johdanto, Tausta, Tavoitteet.....	1
Jakelu, Vastausohjeet vastaanottajille.....	3
Aikataulu, Vastuuvalmistelijan yhteystiedot:	4
Asiasanat, Linkit, Liitteet:	4
Lausunnonantajan saate.....	4
Kommentit Palveluväylän viitearkkitehtuurin kuvaukseen	5
Kommentit Kokonaisarkkitehtuuritaulukoihin (Liite 1)	7
Kommentit Viitearkkitehtuurin yhteenveto-dokumenttiin (liite 2)	8
Kommentit Viitearkkitehtuurin yhteenvetokuvaan (Liite 3).....	8

Johdanto, Tausta, Tavoitteet

Johdanto

Palveluväylä on

- tiedonvälityskerros, joka määrittää, miten tietoja ja palveluja välitetään eri tietojärjestelmien välillä
- tiedonvälityspalvelu, jonka avulla julkinen hallinto ja yritykset voivat hyödyntää muita väylään liittyneitä palveluita ja tietovarantoja.

Kansallisen palveluväylän viitearkkitehtuurin ensimmäinen versio julkaistiin vuonna 2013 (<https://www.avoindata.fi/data/fi/dataset/kansallisen-palveluvaylan-viitearkkitehtuuri>). Se on osaltaan vaikuttanut Kansallinen Palveluarkkitehtuuri-ohjelman Palveluväylä-hankkeeseen, joka alkoi vuonna 2014. Hankkeen suunnittelun ja toteutuksen edetessä on syntynyt tarve myös viitearkkitehtuurin päivittämiseen. Näin saadaan yhtenäinen ja kattava kuva tavoitetilasta ja voidaan kohdistaa kehitystoimenpiteet osuvasti.

Päivitetty palveluväylän viitearkkitehtuuri on laadittu uudistetun viitearkkitehtuurimallin mukaisesti. Siten se poikkeaa jonkin verran myös rakenteeltaan ensimmäisestä versiosta. Viitearkkitehtuurin toimeenpano tapahtuu osana Palveluväylä-hanketta, joka vastaa palveluväylän toteutuksesta ja levittämisestä. Siten tästä viitearkkitehtuurista puuttuvat toimeenpanoon liittyvät dokumentit (toimeenpanosuunnitelma, vaatimukset ja arviointilomake).

Integraatoratkaisuihin vaikuttavat myös tietovarantojen rajapintojen ns. PERA-määrittelyt (<https://www.avoindata.fi/data/fi/dataset/pera-tekninen-arkkitehtuuriratkaisu-tietovarantojen-rajapintapalveluiden-toteuttamiselle>). Palveluväylän kehittymisen myötä myös näitä on tarpeen päivittää, mutta tämä viitearkkitehtuuri ei sisällä määrittelyjä. Tämän työn odotetaan valmistuvan vuoden 2015 lopulla.

Tausta

Kansallinen palveluväylä on tiedonvälityskonsepti, jossa eri toimintaympäristöjen palveluiden tarvitsema tieto on saatavilla avoimien rajapintojen yli kaikille tietoa tarvitseville palveluille. Kukin palveluväylään liitetty järjestelmä hallitsee omia tietojaan sekä vastaa siitä, että muiden tarvitsemat tiedot ovat saatavissa välitysalustan kautta ottaen huomioon tietojen käyttöön liittyvät mahdolliset rajoitukset.

Palveluväylä ei ole yksittäinen tuote tai tekninen ratkaisu. Palveluväylä on yhteentoimivuuteen liittyvän problematiikan kattava konsepti, jonka ympärille yhteentoimivuutta lisäävä kehittämistoiminta voidaan organisoida.

Viitearkkitehtuurilla tarkoitetaan määritetyn kohteen yleistasoista tavoitetilan arkkitehtuurikuvausta (tavoitearkkitehtuuria). Viitearkkitehtuuri jäsentää ja määrittää ratkaisukokonaisuuden keskeisimmät rakenneosat ottamatta tarkasti kantaa esimerkiksi toteutusteknologiaan tai muihin suunnittelun tai toteutuksen yksityiskohtiin. Viitearkkitehtuuri määrittää yleiset puitteet, jonka sisällä kansallinen palveluväylä, sen komponentit, tietojen hallinta, tietojärjestelmät sekä ylläpito ja hallinta tulee toteuttaa.

Tämä viitearkkitehtuuri kuvaa ylätasolla toisiinsa kytkeytyvien järjestelmien kokonaisuuden ja tuon kokonaisuuden hallintaan liittyvät toimijat, prosessit ja tiedot. Palveluväylän viitearkkitehtuurissa ei kuvata substanssitoiminnan prosesseja, tietoja tai rajapintoja.

Kansallisen palveluväylän teknologiaratkaisut suunnitellaan ja kehitetään tässä kuvattuun tavoitearkkitehtuuriin pyrkien. Tarkempi ratkaisu- ja toteutussuunnittelu etenee Palveluväylä-hankkeessa. Viitearkkitehtuuri ei korvaa tätä suunnittelua eikä se kuvaa teknistä toteutusta vaan jää suunnitellusti yleisemmälle tasolle. Viitearkkitehtuurissa on kuitenkin huomioitu ja viitattu myös jo toteutettuihin tai tekeillä oleviin järjestelmiin, koska palveluväylän kehittäminen on pitkäjänteistä.

Tavoitteet

Kansallisen palveluväylän käyttöönotto perustuu Työ- ja elinkeinoministeriön 4/2013 julkaiseman ICT 2015-työryhmän julkaisuun '21 polkua kitkattomaan Suomeen' – julkaisuun. Siinä ehdotetaan kansallisen palveluarkkitehtuurin rakentamista pohjautuen kansalliseen palveluväylään.

Kansallisella palveluarkkitehtuurilla on tarkoitus nopeuttaa palveluiden digitalisointia ja tarjota kansalaisille kanavia sähköiseen asiointiin. Välillisesti tavoitellaan lisäksi kestävästä talouskasvusta sekä työllisyyden ja kilpailukyvyn paranemista.

Palveluväylän tukipalveluineen on tarkoitus myös parantaa yhteentoimivuutta ja julkisen tiedon hyödyntämistä sekä tätä kautta luoda uusia liiketoimintamahdollisuuksia, edistää demokratiaa ja parantaa julkishallinnon tuottavuutta.

Palveluväylän viitearkkitehtuurin tarkoituksena on kirkastaa kuvaa palveluväylästä yhtenä integraatiokanavana, kun julkaistaan palveluita julkisen palveluväylän kautta tai hyödynnetään siellä julkaistuja palveluita omien sähköisten palveluiden kehittämisessä. Se lisää eri osapuolten ja toimijoiden tietoa palveluväylästä ja sitä kautta edistää palveluiden yhteiskäyttöisyyttä ja palveluväylä-verkoston laajenemista eri toimijoille.

Jakelu, Vastausohjeet vastaanottajille

Jakelu:

CSC
Espoon kaupunki
FiCom Oy
Helsingin kaupunki
KELA
Kouvola kaupunki
Kuopion kaupunki
Lahden kaupunki
Liikenne- ja viestintäministeriö
Maa- ja metsätalousministeriö
Maanmittauslaitos
Ohjelmistoyrittäjät ry
Oikeusministeriö
Opetus- ja kulttuuriministeriö
Puolustusministeriö
Sisäasiainministeriö
Sitra
Sosiaali- ja terveysministeriö
Suomen Kuntaliitto
Tampereen kaupunki
Tampereen Teknillinen Yliopisto
Tekes
Teknologiateollisuus ry
Tiera Oy
Tietosuojavaltuutetun toimisto
Trafi
Työ- ja elinkeinoministeriö
UM
Valtioneuvoston kanslia
Valtiontalouden tarkastusvirasto
Vantaan kaupunki
VM
VTT
YM

Vastausohjeet vastaanottajille

Lausunnot pyydetään antamaan tämän lausuntopalvelun kautta. Lausunnon antaminen vaatii rekisteröitymisen. Lausunnon voi antaa kuka tahansa asiasta kiinnostunut.

Lausuntoa pyydetään PDF- ja XLSX-tiedostoina oleviin asiakirjoihin, jotka löytyvät kohdassa "Asiasanat, linkit, liitteet". Lausuntona pyydetään arviota sekä liitteiden muodostamasta viitearkkitehtuurista kokonaisuutena että kustakin liitteestä erikseen.

Lausunto annetaan tämän sivun alareunan välilehden "Lausuntoni" kunkin vihreän väliotsikon alle.

Vastauskentät aukeavat klikkamalla otsikon perässä olevaa kolmiota.. Muita annettuja lausuntoja voi selailla välilehdellä "Lausunnonantajien lausunnot".

Aikataulu, Vastuuvalmistelijan yhteystiedot:

Aikataulu

Lausunto tulee antaa viimeistään pe 28.8.

Lausuntojen perusteella päivitetty versio pyritään julkaisemaan julkisen palveluväylän tuotantokäytön aloittamisen yhteydessä marraskuussa 2015.

Vastuuvalmistelijan yhteystiedot:

neuvotteleva virkamies Jari Kallela, Valtiovarainministeriö (etunimi.sukunimi@vm.fi)

Asiasanat, Linkit, Liitteet:

Asiasanat

kokonaisarkkitehtuuri, tietojärjestemät, palveluväylä, palveluarkkitehtuuri

Linkit

<http://esuomi.fi/palveluvayla/> - Kansallisen Palveluarkkitehtuuri-ohjelman Palveluväylä-hanke

<http://www.palveluvayla.fi> - Palveluväylän kehitysympäristö

<http://www.avoindata.fi> - Avoimen tiedon ja yhteentoimivuuden palvelu

Liitteet:

[Palveluväylän viitearkkitehtuuri 1.9.pdf](#) - Palveluväylän viitearkkitehtuuri, kuvausdokumentti

[Liite 1 Palveluväylä taulukot 1.9.xlsx](#) - Liite 1. Taulukot

[Liite2 Palveluväylän yhteenveto 1.9.pdf](#) - Liite 2. Palveluväylän yhteenvetodokumentti

[Liite3 palveluväylä yhteenvetokuva 1.9.pdf](#) - Liite 3. Palveluväylän yhteenvetokuva

Lausunnonantajan saate

Yleiset kommentit palveluväylän viitearkkitehtuuriin ja sen dokumentteihin

Palveluväylän viitearkkitehtuuri nostaa vyöhykewäylän julkisen palveluväylän rinnalle kansallisen tiedonvaihdon infrastruktuurissa. Helsinki esittää huolen, että linjaus tosiasiasa sallii eri viranomaisten pitäytymisen nykytilassa, mikä ei edistä yhteisen kansallisen palveluarkkitehtuurin aikaansaamista kaupungin toivomalla tavalla. Ellei viitearkkitehtuurista päätettäessä selkeästi määritellä julkista palveluväylää ensisijaiseksi kansalliseksi tiedonvaihdon ratkaisuksi, myös Helsingin riski sille, että sähköisten palvelujen edellyttämät viranomaisyhteydet yli organisaatorajojen eivät tulisikaan olemaan julkisen palveluväylän kautta saavutettavissa, kasvaa.

Palveluväylän viitearkkitehtuurin ja sen dokumenttien hyväksyntä

- ☐ Hyväksytään ilman muutoksia
- ☐ Hyväksytään muutoksin (vaaditut muutokset on kuvattu tässä lausunnossa)
- ☐ Vastustetaan, perustelut

Tarvittaessa lausuntoa voidaan täydentää liitetiedostoilla. Sallittuja tiedostomuotoja ovat: pdf, doc, docx, xls, xlsx, ppt, pptx, csv, txt, rtf, zip, jpg, jpeg, png, gif ja tif. Tiedostojen yhteenlaskettu koko saa olla korkeintaan 50 Mb.

No file chosen

Kommentit Palveluväylän viitearkkitehtuurin kuvaukseen

Palveluväylän viitearkkitehtuurin kuvausdokumentti on ymmärrettävä

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei

Oman organisaationi kannalta palveluväylän viitearkkitehtuuri

- ☐ on hyödyllinen
- ☐ on jonkin verran hyödyllinen
- ☐ ei ole hyödyllinen

Palveluväylän viitearkkitehtuurissa esitetty vyöhykemalli on kuvattu ymmärrettävästi

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei

Oman organisaationi kannalta esitetty vyöhykemalli

- ☐ on toteuttamiskelpoinen

☐ on vaikea toteuttaa, miksi?

Muita kommentteja ja huomioita vyöhykemalliin liittyen

Keskeiset epäselväksi jäävät kohdat:

- 1) viitearkkitehtuuri jättää avoimeksi tavoitetilakuvauksen miten vyöhykkeiden välinen tiedonsiirto tapahtuu, esimerkkinä substanssipalvelut, joissa on tarve parantaa viranomaisten välistä tiedonvaihtoa (esim.potilas- ja sosiaalihuollon toimijat <>poliisi- tulli ja maahanmuuttoviranomaiset)
- 2) Vyöhykemalli kuvaus jättää perustelematta miksi suojaustason III tietoja ei voi välittää julkisen palveluväylän kautta esim. vaihdettaessa arkaluonteisia henkilötietoja.
- 3) Eikö vyöhykemallin käytön tärkein kriteeri ole, että ko. tiedonvaihtomallille voidaan taata tietty palvelutaso, mitä internetiä käyttävälle tiedonvaihdolle ei voida taata.

Kommentit ja huomiot kuvaus-dokumentin kappaleisiin 1 Johdanto, 2 Kokonaisarkkitehtuurimenetelmän hyödyntäminen ja 3 Periaatetason arkkitehtuurikuvaukset (sisältäen viittaukset tekstiin)

Ei kommentoitavaa.

Kommentit ja huomiot kuvaus-dokumentin kappaleeseen 4 Toiminta-arkkitehtuurin arkkitehtuurikuvaukset (sisältäen viittaukset tekstiin)

kappale 4.3 kuvaa kansallisen palveluarkkitehtuurin kokonaisuutta, mutta kappale sopisi paremminkin johdanto-osioon.

kappale 4.2 sidosryhmät ja sopimukset: Jäsentelyn kannalta voisi olla järkevää siirtää teksti kappaleen 5.2.1 alle.

Sopimuksista :

Palvelukokonaisuudesta vastaava taho voisi ottaa vastuuta sopimusten vakioimisessa, jotta tavoitteet – helppo hyödyntää ja liittyä toteutuisivat. Dokumentin jäsennyksessä voisi harkita, kannattaisiko sopimuksia käsittelevä teksti siirtää luvun 5.2.1. alle.

Kommentit ja huomiot kuvaus-dokumentin kappaleeseen 5 Tietoarkkitehtuurin arkkitehtuurikuvaukset (sisältäen viittaukset tekstiin)

kappale 5.2.1 Jotta viitearkkitehtuurissa asetetut tavoite täyttyisi (Kansallinen palveluväylä tuo helpon ja turvallisen tavan kytkeytyä sekä julkisen hallinnon että yritysten ja kolmannen sektorin tarjoamiin tietovarantoihin ja sähköisiin palveluihin kustannustehokkaalla tavalla)
tulisi myös sopimusten tietomallit mahdollisuuksien mukaan yhdenmukaistaa.

kappale 5.2.2 Liityntäkatalogi. Palvelujen kuvaamiseen sekä luokitteluun tarvitaan yhdenmukaisia käytäntöjä yhteentoimivuuden edistämiseksi.

Kappale 5.4 jää hämäräksi. Jää lukijan tulkinnan varaan, mitä sovellusprofili, domain tietomallit yms. tarkoittaa. Tarkoitetaanko kenties luvussa mm. palvelutarjoajasta riippumatonta kanonisoitua tietomallia? Sinällään luvun 5.4 sisältö on erittäin tärkeää, mutta vaatii selkiyttämistä.

Erityisen tärkeäksi tietomallien suunnittelu tulee kun yhdistetään eri toimialojen ja eri toimijoiden tietoja koosteisiksi substanssipalveluiksi.

kappaleet 5.6.2 ja 5.6.3 Miten viranomaisen tiedonsaantioikeus ja arkaluontoisten henkilötietojen jakelu on tulkittavissa?

Kommentit ja huomiot kuvaus-dokumentin kappaleeseen 6 Tietojärjestelmäarkkitehtuurin kuvaukset (sisältäen viittaukset tekstiin)

ei kommentoitavaa

Kommentit ja huomiot kuvaus-dokumentin kappaleeseen 7 Teknologia-arkkitehtuurin kuvaukset (sisältäen viittaukset tekstiin)

ei kommentoitavaa

Kommentit Kokonaisarkkitehtuuritaulukoihin (Liite 1)

Kokonaisarkkitehtuuritaulukot ovat ymmärrettäviä

- ☒ Kyllä
- ☐ Ei

Kokonaisarkkitehtuuritaulukot ovat hyödyllisiä

- ☒ Kyllä
- ☐ Ei

Kommentit ja huomiot Kokonaisarkkitehtuuritaulukoihin sisältäen viittaukset taulukkoihin

Käsitteistö – välilehti, termi Liittymärekisteri. Tekstissä on käytetty termiä liityntäkatalogi, eikä liittymärekisteri-termiä mainita kertaakaan.

Kommentit Viitearkkitehtuurin yhteenveto-dokumenttiin (liite 2)

Palveluväylän yhteenvetodokumentti on ymmärrettävä

- ☐ Kyllä
- ☐ Vastausvaihtoehto

Palveluväylän yhteenvetodokumentti on hyödyllinen

- ☐ Kyllä
- ☐ Vastausvaihtoehto

Kommentit ja huomiot Yhteenveto-dokumenttiin (sisältäen viittaukset tekstiin)

ei kommentoitavaa

Kommentit Viitearkkitehtuurin yhteenvetokuvaan (Liite 3)

Palveluväylän yhteenvetokuva on ymmärrettävä

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei

Palveluväylän yhteenvetokuva on hyödyllinen

- ☐ Kyllä
- ☐ Vastausvaihtoehto

Kommentit ja huomiot Yhteenvetokuvaan (sisältäen viittaukset tekstiin)

Yhteenvetokuva on itsessään tarpeellinen. Joitakin parannusehdotuksia kirjattu alle.

- 1) kuvassa 'rakennettu ympäristö' korostuu, mutta ei ole palveluväylän kannalta oleellista tietoa.
- 2) Punainen nuoli – Tuve,VY ja Ky verkkojen välillä - jää epäselväksi. Viitearkkitehtuuri jättää sen avoimeksi. Sen on kaiketi tarkoitus kuvata vyöhykkeiden yli tapahtuvaa tiedonsiirtoa, jota ei voida tehdä Internet –verkon yli palvelun kriittisyyden tai tietojen turvaluokituksen vuoksi.
- 3) Keskeiset linjaukset kappale on olennaisen tärkeä. Viimeinen luettelomerkki on epäselvä. Mitä oleelliset palvelut ovat? Mitkä tehtävät jäävät hyödyntävät organisaation tehtäväksi? Ko. kappale olisi hyvä avata omana yhteenveto osanaan ("Nämä ovat palveluväylän tarjoamat palvelut").

